

EXCURSIO A CARDÓ.

JULIOL 1879.

Prego à la CATALANISTA me dispensi si molesto sa atenció pera llegir una mal redactada ressenya, sens cap mèrit literari, puix que no puch pretendre que mon escrit ne tinga, estant faltat dels coneixements necessaris, encara que no més sia pera redactar una senzilla descripció, tal com desijto fer. M' anima sols la amabilitat y condescendencia de mos estimats consocis, que sols veurán en mi lo desitj de donar á coneixer una excursió que vaig empendre en lo mes de Juliol pròxim passat al ex-monestir de Cardó. Coménso, donchs, confiat ab vostra indulgencia.

Cardó, elevat á 400 metres del nivell del mar, col·locat al centre d' un anfiteatre de montanyas, está situat en la provincia de Tarragona, partit judicial de Tortosa, als graus 1'48 O. segons lo Meridiá de Barcelona y als 40'98 N. latitut.

Lo mellor modo de anarhi es arribar á Tortosa, d' allí á Tivenys, poble mesquí mes ab bonica iglesia d' estil neo-

romà (y que moltes poblacions d' importancia no la tenen millor), construïda en 1793. Vaig à mencionar de pas, que en lo chor de la meteixa iglesia hi ha un petit magatzém, ó quarto de mals endressos, ahont, entremitj dels útils de la meteixa, cadiras velles, taulas, fustas, etc., de la rectoria, ó de qui siga, hi ha una caixa, que l' obra qui vol, y fins regirant trastos, per élla meteixa 's destapa, depositant lo cos mómia, que dihuen era un frare del ex-monastir de Cardó, conservántse tota la pell apergaminada. Se conta d' aquest frare, y s' atribueix à causas sobrenaturals, que á la crema del monastir, fou tirat daltabaix d' una gran timba, y quedá mort, empero sensé, tal com avuy se 'l pot veurer prop del chor de l' iglesia de Tivenys.

Deixant aquest poble, y seguint al N. E. per un camí de ferradura de 10 kilòmetres de longitud, s' arriba á Cardó.

Es imposible pintar ab mon pobre estil las múltiples impresions que s' experimentan desde la sortida de Tivenys; causadas per aquell paisatge agrest y aquell mar de montanyas que s' extenen desde vostres peus fins perdrers en l' horisó confosas en lo color blavench de la distancia.

Qui hagi estat en los estanyes de Lanós, en los Pirineus orientals (Fransa), podrá formars una idea del paisatge que vull descriurer, puix per mí, detallarho es imposible.

Ascendint sempre, s' arriba dalt d' una serra del terme de Cardó y un queda sorprés al contemplar aquell precipici, aquella vall, aquella colossal clotada ahont damunt d' inmensas rocas surtidas del mitx del marge escarpat que forma la vall, se destaca l' ex-monastir, centre de runas; mes també d' unas ayguas quasi ignoradas que constitueixen un tresor més pera Catalunya.

No puch donar noticias históricas del edifici per no exis-

tir cap document, puix la biblioteca y arxiu foren cremats: sols una làpida sobre una porta té la fetxa 1606, y en la que fou iglesia existeix magníficament conservada una sepultura de 1675.

L'aspecte del Monastir ha desaparegut completament; los claustres, corredors, etc., están emblanquinats y pintats de vermell, lo que, si bé á la vista fa net, en cambi desapareix lo color natural de la pedra que tan caràcter dona á un monument. La iglesia (ab un gran forat á la volta) serveix de menjador; la sacristia y habitacions del prior, son las del actual propietari; l'altar que fou del Sagrament serveix d'habitacions del fondista, y las celdas están habilitadas per quartos de forasters.

Dech fer notar que no es cap joia artística; la arquitectura es barroca y gens notable; ademés, ab la pintura s'han tapat treballs fets en la pedra que ab prou feynas en algún cantó 's distingueixen.

Lo tot del edifici es de grans proporcions y de forma irregular, part en estat ruinós, lo qual s'arreglará pera poderhi montar un gran establiment.

Hí han disseminadas per las montanyas varias ermitas en mal estat, mes del color natural de la pedra y que pot ser vaig contribuir á que 's sospengués la emblanquinada que á grans *dóssis* se las hi volia prodigar, ab lo ignoscent fi de que fessin més goig, rodeijadas com están de corpulents xiprers.

Per comprendre la immensitat y grandesa dels monts de Cardó es precis arribar á un dels principals pichs, com per exemple la punta de la Creu de Santos, y allavors s'interna l'excursionista en lo cor d'aquella montanya y admira la colossal obra de la naturalesa; distingueix pano-

ramas magnífichs, barranchs profundíssims, escarpadas serras, boscos interminables, essent son conjunt verament grandios.

Se conservan encare en aquellas serras cabras daynas ó sian feréstegas, se troban serpetas entre la brolla, moluschs-fóssils en lo terreno granítich (dels quals tinch lo gust de ferne un petit present), degotalls al peu del monastir per haverhi cascada en temps d' ayguas, y estaláctitas curiosas.

Contenen ditas montanyas fins á 22 manantials d' ayguas frescas y crestallinas. Una de las tantas, coneguda per lo antipátich nom de «Font de la Ronya», es la que fá acudir constantment en lo temps de calor un centenar de forasters á n' aquell lloch.

L' aygua d' eixa font, de qual análisis fet per D. Pau Munnner y Soler, faig entrega també gustosament, es una especialitat per los herpes. Jo he presenciat curas maravellosas per lo radicals y rápidas. La distingueix, també, lo tenir lo color y gust natural, podentne beurer tothom y sempre.

Quant l' actual propietari hage fet lo camí-carreter, que está en projecte, desde Tivenys, y s' hage donat á coneixer més l' aigua medicinal, avuy sapiguda sols per los del país, hi acudirán cada any en major nombre los malats y los curiosos y obtindrán las montanyas de Cardó lo just renom que 'ls hi pertoca y que fins ridícul sembla que en algunas edicions de mapas de Catalunya no hi estiguin senyaladas.

..

Aquestos son, senyors, los apuntes que intentava indicar, y al dar fi recomano á la CATALANISTA, que dirigeixi

un poch la seva atenció envers aquella encontrada, banyada per l' Ebre caudalós, y estich segur que no fóren en vá algunas excursions de més válua, cap á un cantó de casa nostre, ahont me sembla hi ha cosas dignes d' estudi.

Perdoni la CATALANISTA la molestia que puch haver ocasionat y conti sempre ab l' adhesió del que 's considera l' últim dels associats.

P. COMPANY FAGES.

Barcelona 20 Agost 1879.

Análissis de l' aygua de la FONT DE LA RONYA.

LITRE.

Gases {	Nitrógeno.	15'4 ⁰⁰	
	Ácid carbónich.. . . .	76'2 ⁰⁰	
—			
	Bicarbonat de sosa.	0'7400	grams.
	» de cals.	0'7220	»
	» de magnesia.	0'2800	»
	Cloruro sódich.	0'9000	»
	» potásich.	0'0050	»
	» magnésich.	1'9000	»
	» cálsich.	1'9900	»
	Sulfat sódich.	0'5300	»
	Bromuro »	0'0404	»
	Sulfat »	0'2550	»
	Ioduro »	0'0440	»
	Sulfat cals.	0'0090	»
	Silicat sosa.	0'0050	»
	Óxid ferrich.	0'0440	»
	Arseniat potásich y sódich. lleugera cantitat.		
	Alumina.	0'0840	»
	Materias orgánicas nitrogenadas . .	0'0470	»
	Total. . .	7'5554	

Traducció literal de la Certificació de l' Análissis fet per D. Pau Munner y Soler.